

3. Vnější ekonomické vztahy

Přebytek zahraničního obchodu se zbožím a službami se loni meziročně zvýšil.

Hodnota vývozu zboží a služeb se v roce 2019 zvýšila o 113,2 mld. korun na 4 276,5 mld.¹ Přírůstek vývozu oproti předchozímu roku mírně oslabil, zejména kvůli obchodu se zbožím. V případě služeb došlo k mírnému posílení meziročního nárůstu. Hodnota dovozu loni činila 3 930,1 mld. korun, meziročně o 88,2 mld. více. Ke značnému propadu dynamiky dovozu rovněž přispěl výhradně vývoj obchodu se zbožím. Výsledné kladné saldo zahraničního obchodu se zbožím a službami se tak meziročně zlepšilo o 25,1 mld. korun na 346,4 mld. Přebytek obchodu se zbožím dosáhl 240,0 mld. (+39,2 mld.) a se službami 106,4 mld. (−14,2 mld.).

Deficit prvotních důchodů se výrazně prohloubil.

Hodnota náhrad zaměstnancům přijatých ze zahraničí loni dosáhla 68,2 mld. korun a meziročně se zvýšila o 0,3 mld. (nejméně od roku 2007). Stagnace byla tedy v rozporu s celkovým mzdovým vývojem v domácí ekonomice. Na druhé straně bylo v roce 2019 do zahraničí vyplaceno v podobě náhrad 51,4 mld. korun. To je o 14,0 mld. více než v předchozím roce. Oproti roku 2017 byl loni objem náhrad téměř dvojnásobný (+24,7 mld.). Ze zahraničí bylo rovněž přijato 33,9 mld. korun ve formě dotací z EU (zejména zemědělských) a zpět bylo zapláceno 9,2 mld. jako daně institucím EU. Důchody z vlastnictví příslušející nerezidentům² loni činily 585,1 mld. korun (nárůst o 51,9 mld.). Výrazně posílil objem úroků (o 21,2 mld. na 81,5 mld. korun, nejvíce od roku 2007). Po předchozím propadu loni vzrostl také objem reinvestic (+23,2 mld. korun na 173,6 mld.). Jen mírný tak byl nárůst rozdělovaných důchodů společností (+7,4 mld. korun na 329,3 mld.). Důchody z vlastnictví v zahraničí, které si připsali domácí investoři, se loni zvýšily o 17,7 mld. na 190,2 mld. korun. Výsledný čistý odliv důchodů z vlastnictví se tak loni zvětšil o 34,2 mld. korun na 394,9 mld. a představoval 6,9 % HDP. Deficit prvotních důchodů se tak loni prohloubil o 47,0 mld. korun na 353,4 mld.

Záporné saldo druhotných důchodů se zmírnilo.

Další transfery do zahraničí (běžné daně z důchodů, sociální příspěvky a dávky a ostatní běžné transfery) loni dosáhly 139,8 mld. korun a narostly tak o 7,0 mld. Hlavní podíl na přírůstku měly ostatní běžné transfery – zejména náhrady z neživotního pojištění (+2,1 mld.), jiné běžné transfery (+3,0 mld.) a vlastní zdroje EU odvozené z DPH a HND (+1,3 mld.). Výrazněji se zvyšovaly tyto transfery směrem do domácí ekonomiky (nárůst o 12,6 mld. korun na 89,0 mld. byl nejvyšší zachycený v časové řadě). Záporné saldo druhotných důchodů se tak zmírnilo o 5,5 mld. korun na 50,7 mld. Výrazné prohloubení deficitu prvotních důchodů převážilo nad přebytkem zahraničního obchodu i zmírněním deficitu druhotných důchodů a saldo běžných transakcí rezidentů s nerezidenty bylo deficitní. Dosáhlo 58,0 mld. korun a prohloubilo se o 16,5 mld.

Domácí ekonomika byla čistým příjemcem kapitálových transferů.

Čistý příliv kapitálových transferů byl loni zachován a dosáhl 53,9 mld. korun. Kladné saldo ale zmírnilo, zejména kvůli zvýšení objemu transferů do zahraničí o 4,2 mld. korun na 9,6 mld. Objem obdržených kapitálových transferů se téměř neměnil (63,5 mld. korun, pokles o 0,2 mld.). Hlavní část příjmů tvořily investiční dotace (61,3 mld. korun). Výrazný deficit běžných transakcí s nerezidenty nebyl přebytkem kapitálových transferů zcela převážen, a výsledné změny čistého jmění tak činily −4,1 mld. korun (první deficit od roku 2012). Po šesti letech se také domácí ekonomika dostala do pozice dlužníka vůči zahraničí (čisté výpůjčky dosáhly 20,8 mld. korun).

¹ Časové řady čtvrtletních národních účtů.

² Nerezidenti představují seskupení jednotek bez ohledu na charakteristiku jejich funkcí a zdrojů. Jsou to například zastupitelské úřady cizích států nebo mezinárodní organizace, které byly založeny a fungují na základě mezinárodních dohod, nebo oddělené části mateřských společností (například pobočky výrobních podniků, bank a pojišťovacích společností).

Závazky vůči nerezidentům loni silně překonávaly pohledávky národního hospodářství.

Ke konci roku činily závazky domácí ekonomiky vůči zahraničí 10 964,8 mld. korun. Hlavní část tvořily účasti a podíly v investičních fondech (6 401,7 mld.). Z toho akcie a ostatní účasti dosahovaly 3 729,4 mld. korun a 2 634,0 mld. představovalo přecenění NFA³. Závazky ve formě dluhových cenných papírů činily 1 373,2 mld. korun a půjček 1 116,4 mld. Přes pozvolný pokles zůstává nadále velmi vysoký objem oběživa a vkladů (1 371,1 mld., více než dvojnásobek oproti roku 2015). Závazky nerezidentů vůči domácí ekonomice ke konci roku 2019 činily 6 930,6 mld. korun. Největší podíl na nich měly dluhové cenné papíry (1 962,3 mld. korun). Objem půjček dosáhl 882,8 mld. Výraznou roli mělo rovněž oběživo a vklady (1 790,9 mld. korun). Účasti a podíly v investičních fondech měly ke konci roku hodnotu 1 588,9 mld. korun, ze všech závazků nerezidentů ale nejvíce narostly. Závazky domácí ekonomiky vůči nerezidentům tedy překonaly aktiva. Výsledné čisté jmění nerezidentů vůči domácí ekonomice (zahraniční zadluženost národního hospodářství) dosáhlo 4 034,2 mld. korun. Zadluženost se zvýšila o 594,4 mld.

³ Položka reprezentuje přecenění nefinančních aktiv (NFA) na tržní hodnotu. Tato hodnota je alokována konečnému vlastníkovu aktiva (ve formě účasti). Důsledkem je přefazení části aktiv (a čistého jmění), která byla dříve přiznávána nefinančním podnikům, k jejich konečným vlastníkům. Mezi konečné vlastníky řadíme vládu, domácnosti a nerezidenty. Položka AF.51n byla nově zapracována do národních účtů v rámci revize 2020.